

İttihatçılara Yönelik İç Muhalefet, Üç Muhalif

Hüseyin Cahit Yalçın (7 Aralık 1875-18 Ekim 1957): İlköğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra ailesiyle birlikte yerleştiği Serez'de askeri rüştiyeyi bitirdi. 13 yaşında İstanbul'a döndü, Dersaadet Mülki İdadisi'ne kaydoldu. Buradaki öğrencilik yıllarında Ahmed Mithat Efendi'nin yapıtlarıyla, E. Gaboriau, de Montepin gibi bazı Fransız yazarlarını okumaya başladı. 1893'te idadiden mezun oldu. Bu sıralarda Türk kültür ve edebiyatının önde gelen isimlerinden Namık Kemal, Beşir Fuad, Ahmed Rıza ve Mizancı Murad Bey'i tanıdı. 1896'da parlak bir dereceyle Mülkiye Mektebi'ni bitirdi ve Maarif Nezareti Mektubi Kalemî'nde memur olarak çalışmaya başladı. *Mütalaa*, *Tarik*, *Sabah* ve *Saadet* gazetelerinde ilk yazıları yayımlandığı sıralarda, Cenap Şahabettin ve Mehmed Rauf'la tanışarak Servet-i Fünun topluluğuna katıldı. Topluluk mensuplarının yapıtlarını yayımlamak üzere Edebiyat-ı Cedide Kütüphanesi'nin kurulmasını sağladı ve Servet-i Fünun topluluğu karşıtı yazarlarla yapılan kalem kavgalarında daima ön planda yer aldı. 1901'de Fransızcadan çevirdiği "Edebiyat ve Hukuk" adlı makalesi yüzünden *Servet-i Fünun* dergisi kapatıldı ve topluluk dağıldı. Bir süre çeşitli okullarda eğitimlik yaptı.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte siyasete atıldı. Ağustos ayında yakın arkadaşları Tevfik Fikret ve Hüseyin Kazım ile birlikte *Tanin* gazetesini kurdu. Bu tarihten sonra İttihat ve Terakki'nin siyasi alanda bir nevi kalemşoru oldu ve aynı yıl yapılan seçimlerde İttihat ve Terakki listesinden İstanbul milletvekili seçildi. *İkdam* gazetesinde parti aleyhinde ağır yazılar yazan Ali Kemal'le uzun polemiklere girişti. 31 Mart Olayı (1909) sırasında, isyancılar tarafından önce sahibi olduğu *Tanin* matbaası tahrip edildi, ardından kendisi öldürülmek istendi. Olayların büyümesi üzerine Selanik'e kaçtı; Selanik'ten gelen Hareket Ordusu'nun şehirde düzeni sağlamasından sonra İstanbul'a dönebildi. 1911'de Düyün-i Umumiye Dayınler vekili oldu ve bu görevi 1922'ye kadar sürdürdü.

Yazılarındaki sert ifadeleri nedeniyle *Tanin* gazetesi sıklıkla kapatıldı, ancak her seferinde *Cenin*, *Renin*, *Senin* adlarıyla gazetesini yayımlamaya devam etti. 1913 yılından itibaren İttihat ve Terakki karşıtı bir tutum aldı; Balkan Savaşları'ndan sonra ise *Tanin*'i bütünüyle bıraktı. Haziran 1919'da Malta'ya sürüldü; Nisan 1921'de sürgünden kurtuldu ve bir süre İtalya'da yaşadı. 1922'de İstanbul'a dönüp *Tanin*'i yeniden çıkarmaya başladı. Hükümete yönelttiği ağır eleştiriler ve eski İttihatçıları savunması nedeniyle 1923'te İstiklal Mahkemeleri'nde yargılandı fakat beraat etti. 1925'te ise müebbet sürgün cezası ile Çorum'a gönderildi fakat bir süre sonra ceza kalktı ve 1926'da İstanbul'a döndü. Bu tarihten Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatına kadar siyasetten uzak durdu.

1933'te *Fikir Hareketleri* dergisini (1933-1940) yayımlamaya başladı. İsmet İnönü'nün teklifi üzerine siyasete döndü ve 1939-54 yılları arasında Çankırı, İstanbul ve Kars milletvekili olarak Meclis'te görev yaptı. 1943'te *Tanin*'i yeniden çıkarmaya başladı; 1948'den itibaren Demokrat Parti'ye karşı sert bir tavır aldı. 1954'de DP'yi eleştiren yazıları nedeniyle 26 ay hapse mahkûm oldu ancak ilerlemiş yaşı sebebiyle basında çıkan eleştiriler sonucu affedildi. 1957 seçimlerine katıldıysa da sonuçları belli olmadan zatürreye yakalandı ve hayatını kaybetti.

Kaynak : *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, c. 2, YKY, İstanbul, 2001, ss. 1067-1069.